

ความสัมพันธ์ระหว่างจิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผล
ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

CORRELATION BETWEEN THE MENTAL TRAITS OF SCHOOL ADMINISTRATIONS
WITH SCHOOL EFFECTIVENESS UNDER THE OFFICE SECONDARY
EDUCATION SERVICE AREA

สันติ บุรณะชาติ^{1*}

Santi Buranachart^{1*}

¹สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

¹Department of Educational Administration, School of Education, University of Phayao

*Corresponding Author Email: santi.bu@up.ac.th

Received: February 09, 2022; Revised: February 28, 2022; Accepted: March 10, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาจิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา 2) เพื่อศึกษาประสิทธิผลของสถานศึกษา และ 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างจิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบน 7 จังหวัด จำนวน 132 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัยสรุปว่า 1) จิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละจิตลักษณะ พบว่า จิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ จิตจริยธรรม รองลงมา ได้แก่ จิตเคารพ จิตชำนาญการ จิตสังเคราะห์ และ จิตสร้างสรรค์ ตามลำดับ 2) ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านกระบวนการบริหาร และการจัดการ รองลงมา ได้แก่ ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และด้านคุณภาพผู้เรียน ตามลำดับ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างจิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาพรวม มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับค่อนข้างสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($r=0.75$) กล่าวคือ ถ้าผู้บริหารสถานศึกษามีจิตลักษณะในระดับสูง ประสิทธิภาพของสถานศึกษาก็จะเพิ่มขึ้นในระดับสูง

คำสำคัญ: จิตลักษณะ ประสิทธิภาพของสถานศึกษา ความสัมพันธ์

ABSTRACT

The objectives of this research included 1) to study mental trait of school administrators 2) to study the effectiveness of school and 3) to study the correlation between mental trait of school administrators with school effectiveness under the Office Secondary Education Service Area. The sample group consisted of 132 school administrators under the Office of Secondary Education Service Areas in the upper northern region of 7 provinces. Data were collected by using a questionnaire and analyzed by averaging, standard deviation and Pearson's correlation coefficient. The results of the research concluded as follows: 1) Mental trait of school administrators under the Secondary Education Service Area Office, the overall level was at a high level. When considering each mental trait, it was found that ethical mind was in the highest mean, followed by respectful mind, disciplined mind, Synthesizing mind and creating mind, respectively. 2) The effectiveness of schools under the Office of Secondary Education Service Area, the overall was at the highest level. When considering each aspect, it was found that the aspect with the highest average was the administrative process and management, followed by the process of teaching and learning that focuses on learners and the quality of learners, respectively. 3) The correlation between the mental trait of school administrators and the effectiveness of schools under the Office of Secondary Education Service Area, the overall, the correlation was in the same direction at a rather high level with statistical significance at the level of 0.01 ($r=0.75$), that means if school administrators has a high level of mental trait, the effectiveness of schools will increase at a high level.

Keywords: Mental Trait, School Effectiveness, Correlation

บทนำ

พระบรมราชโองการพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เนื่องในวันข้าราชการพลเรือน ปีพุทธศักราช 2541 ความว่า “การปฏิบัติงานทุกอย่างของข้าราชการ มีผลเกี่ยวเนื่องถึงประโยชน์ส่วนรวมของบ้านเมือง และ ประชาชนทุกคน เพราะฉะนั้น จำเป็นที่ข้าราชการทุกคนจะต้องทำหน้าที่ทุก ๆ ประการให้บริสุทธิ์ บริบูรณ์โดยเต็มกำลังสติปัญญา ความรู้ ความสามารถ เพื่อผลการปฏิบัติราชการทุกอย่างจักได้บรรลุความสำเร็จอย่างสูง และ บังเกิดประโยชน์อย่างดีที่สุดแก่ตน แก่หน้าที่ และแก่แผ่นดิน” จากพระบรมราชโองการดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าในการปฏิบัติงานใด ๆ จำเป็นต้องคำนึงถึง ประโยชน์สูงสุดที่จะเกิดขึ้นแก่หน่วยงาน หรือองค์กรโดยมีบุคคล หรือ องค์กรคณะบุคคลร่วมกันในการดำเนินการ อีกทั้งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560–2564) ได้จัดทำขึ้นในช่วงเวลาของการปฏิรูปประเทศ และสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และเชื่อมโยงกันใกล้ชิดกันมากขึ้น โดยได้น้อมนำหลัก “ปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศต่อเนื่องจาก แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9-11 เพื่อเสริมสร้าง ภูมิคุ้มกัน และช่วยให้สังคมไทยสามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างมั่นคง เกิดภูมิคุ้มกัน และ มีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่าง เหมาะสม ส่งผลให้การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุล และยั่งยืน แต่อย่างไรก็ตามประเทศไทย ยังประสบปัญหาคุณภาพใน เกือบทุกด้านที่สำคัญ ได้แก่ คุณภาพคน คุณภาพการศึกษา และ สังคมไทยยังมีความเหลื่อมล้ำสูง ก่อให้เกิดความแตกแยก (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ. 2564)

การศึกษาเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาคน ซึ่งเป็นทรัพยากรที่ทรงคุณค่าของสังคมให้มีคุณภาพและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ทันท่วงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตามยุคสมัย

การศึกษามีบทบาทสำคัญในการแก้ปัญหาสังคม และ การพัฒนาประเทศ สถานศึกษา หรือ โรงเรียนเป็นสถานที่สำคัญในการพัฒนาคนให้ออกไปสู่สังคมอย่างมีคุณภาพ ภายใต้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม จะต้องคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ และรัฐต้องจัดการศึกษาให้อย่างทั่วถึง และมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดคุณภาพแก่ผู้เรียนตามที่สังคมและชุมชนต้องการ คือ เป็นคนดี มีความรู้ความสามารถ ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข รักท้องถิ่น และความเป็นไทย เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ โรงเรียนในฐานะเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษา จึงมีภารกิจสำคัญในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพพัฒนาผู้เรียน ให้เป็นคนที่มีลักษณะที่พึงประสงค์และคุณภาพตามที่โรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนต้องการ ตลอดจนสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ปกครองและชุมชนในการส่งบุตรหลานเข้าเรียน ภาระงานที่โรงเรียนจะต้องดำเนินการ เพื่อให้การจัดการศึกษาของโรงเรียนมีคุณภาพ ให้บรรลุตามเป้าหมาย และ ประสิทธิภาพสำเร็จสูงสุด ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งมีหน้าที่และความรับผิดชอบในการบังคับบัญชาข้าราชการครู บุคลากรทางการศึกษา และบุคลากรในสถานศึกษา ให้ปฏิบัติราชการเกี่ยวกับการบริหารวิชาการ และความเป็นผู้นำทางวิชาการ บริหารจัดการสถานศึกษา บริหารการเปลี่ยนแปลงเชิงกลยุทธ์ และนวัตกรรม บริหารงานชุมชนและเครือข่าย รวมทั้ง พัฒนาตนเองและวิชาชีพ รวมถึงการปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา, 2564) จะเห็นได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทหน้าที่ในการบริหารจัดการงานในด้านต่าง ๆ ดังกล่าว ให้ได้ตามมาตรฐาน และให้บรรลุวัตถุประสงค์ หรือ เป้าหมายของสถานศึกษาที่กำหนดไว้ร่วมกัน ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องใช้ทั้งความรู้ ทักษะ และสมรรถนะ อีกทั้ง การมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อการบริหารสถานศึกษา และ มีจรรยาบรรณของวิชาชีพ จากบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบดังกล่าว ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องอาศัยจิตลักษณะที่เหมาะสม เพื่อให้การบริหารจัดการสถานศึกษา ดังที่ ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2558) ได้กล่าวถึงจิตลักษณะพื้นฐาน และ องค์ประกอบทางจิตของพฤติกรรมทางจริยธรรมตามทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะธรรม ไว้ว่า “หากบุคคลมีพื้นฐานทางจิตใจเป็นปกติ และได้รับประสบการณ์ทางสังคมที่เหมาะสม บุคคลนั้นก็จะสามารถพัฒนาโดยธรรมชาติ สามารถเข้าใจตนเอง และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมใหม่ ซึ่งเป็นเสมือนเกิดปัญญาในการนำพาชีวิตผ่านพ้นทุกข์ได้”

นอกจากนี้ Gardner (2006) กล่าวถึงจิตลักษณะสำคัญ 5 ประการอันประกอบไปด้วย จิตชำนาญการ (Disciplined mind) เป็นความเชี่ยวชาญในการคิดเกี่ยวกับวิทยาการสาขาใดสาขาหนึ่งเป็นอย่างน้อย ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการรู้คิด ที่แยกออกไปตามลักษณะเฉพาะของสาขาวิชา งานฝีมือ หรือ อาชีพหนึ่ง ๆ ทั้งนี้ มีงานวิจัยหลายชิ้น ยืนยันว่าการจะเชี่ยวชาญในทางใดทางหนึ่งได้นั้น จะต้องใช้เวลากว่า 10 ปี จิตชำนาญการจึงหมายถึงรวมถึง การทำงานอย่างสม่ำเสมอ วันแล้ววันเล่าเพื่อพัฒนาทักษะ และ ความเข้าใจ นั่นคือ ความมีวินัยอย่างสูง หากบุคคลปราศจากความเชี่ยวชาญในทางใดทางหนึ่งแล้วก็เสมือนว่าถูกกำหนดให้อยู่ในการควบคุมของคนอื่น จิตสังเคราะห์ (Synthesizing mind) เป็นการรับข้อมูลจากหลาย ๆ แหล่งนำมาทำความเข้าใจ และประเมินข้อมูลโดยปราศจากอคติ และผสมผสานให้กลายเป็นข้อมูลใหม่ที่มีความหมายต่อทั้งตัวผู้สังเคราะห์และผู้คนอื่น ๆ นอกจากนี้จะมีคุณค่ามาตั้งแต่อดีต แล้วความสามารถในการสังเคราะห์นั้นนับได้ว่าจะยิ่งมีความสำคัญมากขึ้น ด้วยแนวโน้มที่เราจะต้องเผชิญกับข้อมูลที่เพิ่มพูนทวีคูณขึ้นอยู่ทุกวัน จิตสร้างสรรค์ (Creating mind) ต่างจากความชำนาญการ และการสังเคราะห์ โดยเป็นการผลิตความคิดใหม่ ๆ พร้อมทั้งตั้งคำถามที่แตกต่างไปจากเดิม และกำเนิดเป็นวิธีการคิดที่สดใหม่ ซึ่งก็อาจจะกลายเป็นคำตอบที่คาดไม่ถึง อย่างไรก็ตาม ในที่สุดแล้วสิ่งสร้างสรรค์เหล่านี้จะต้องได้รับการยอมรับจากผู้รอบรู้ ด้วยเหตุที่การสร้างสรรค์ คือ สิ่งอยู่นอกเหนือกฎเกณฑ์ที่มีอยู่ จิตสร้างสรรค์จึงต้องล้ำหน้ากว่าคอมพิวเตอร์ หรือ หุ่นยนต์ที่ซับซ้อนที่สุดอย่างน้อยหนึ่งก้าวด้วยซ้ำไป ทุกคน

คงยอมรับว่า ไม่มีใครสามารถอยู่อย่างโดดเดี่ยวเพียงลำพังเป็นเวลานาน ๆ ได้ ทุกคนย่อมต้องมีผู้คน และสังคมรอบข้าง จิตเคารพ (Respectful mind) จึงเป็นการยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคล และ ระหว่างกลุ่ม ถือเป็นความพยายามที่จะเข้าใจ “ผู้อื่น” และหาวิธีที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในโลกที่ทุกคนเชื่อมโยงถึงกันได้นั้น การไม่ยอมรับฟัง และขาดความเคารพซึ่งกันและกัน ย่อมไม่ใช่ทางเลือกที่ดีของการอยู่ร่วมกัน และจิตจริยธรรม (Ethical mind) เป็นอีกขั้นหนึ่ง ที่นับได้ว่าเป็นนามธรรมมากกว่าจิตเคารพ โดยที่จิตจริยธรรมถือเป็นการไตร่ตรองถึงธรรมชาติของงาน รวมทั้งความต้องการและความปรารถนาของสังคมที่เราดำรงอยู่ ที่สำคัญคือเป็นแนวความคิดที่ว่าคนจะตอบสนองต่อจุดประสงค์ที่เหนือไปกว่าประโยชน์ ทั้งนี้ไม่ว่าจิต 5 ประการจะมีความสำคัญอย่างไรในอดีต แต่ในโลกที่ถูกครอบงำด้วยวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี อีกทั้ง ยังมีการหลั่งไหลของข้อมูลจำนวนมหาศาล คอมพิวเตอร์ และหุ่นยนต์ทำงานที่เป็นกิจวัตร และมีการสื่อสารข้ามกลุ่มประชากร เมื่อเป็นเช่นนี้ จิต 5 ประการ จึงยิ่งมีความสำคัญอย่างมาก ในที่สุดแล้ว ผู้ที่มีจิตทั้ง 5 ประการ ย่อมจะอยู่รอดได้ในสังคมดังกล่าว ตามอุดมคติแล้ว ผู้บริหาร ครูผู้สอน และหัวหน้างานควรมีจิตทั้ง 5 ประการนี้ แต่ในความเป็นจริงหลาย ๆ คนที่อยู่ในตำแหน่งที่มีอิทธิพลต่อผู้อื่น ส่วนใหญ่แล้วจะขาดจิตดังกล่าว อย่างใดอย่างหนึ่ง หรืออาจจะมากกว่าด้วยซ้ำไป ในปัจจุบันสังคมส่วนใหญ่ของเรานั้นไม่เห็นความสำคัญของจิต 5 ประการเลย การมุ่งเน้นแต่สาระของข้อมูล การทดสอบตามมาตรฐานด้านต่าง ๆ และธรรมเนียมปฏิบัติต่าง ๆ ของโรงเรียนที่กำหนดกันขึ้นมา ทำให้เราปราศจากความตระหนักต่อความต้องการจิตดังกล่าว ในอนาคต เราสามารถจะแก้ไขสถานการณ์ดังกล่าวได้ โดยฝึกอบรมครู อาจารย์ และผู้นำในองค์กรด้านต่าง ๆ ให้เห็นความสำคัญของทักษะและคุณลักษณะของจิตแต่ละประการ ให้มากขึ้น ดังนั้น จิตลักษณะดังกล่าว ข้างต้น จึงมีความสำคัญต่อผู้บริหารสถานศึกษา อีกทั้งระบบการศึกษาในวงกว้าง น่าจะเป็นหลักประกันการปลูกฝังจิต ทั้ง 5 ประการนี้ได้ หรือ อีกนัยหนึ่งก็คือ ความมั่นใจว่าจิต 5 ประการนี้ จะได้รับการพัฒนาขึ้นมา ก็คืองานของการสังเคราะห์ ในขณะที่เดียวกันก็เป็นพันธะทางจริยธรรมด้วยในอีกหลาย ๆ ปีข้างหน้า สังคมย่อมไม่อาจอยู่รอดได้ถ้าหากประชาชนขาดการยอมรับ และไม่มีการปลูกฝังในจิต ทั้ง 5 ประการนี้ แน่หนอนว่าการให้การศึกษา นั้นเป็นสิ่งจำเป็นที่หลีกเลี่ยงไม่ได้สำหรับโรงเรียน แต่ทว่าในเรื่องของการทำงาน ไม่ว่าจะป็นงานอาชีพ ผู้นำในองค์กร หรือผู้นำชุมชน ต่างก็ต้องรับผิดชอบในส่วนของตนเอง ไม่สามารถบิดไปให้สถาบันอื่นได้ อย่างน้อยผู้บริหาร หรือ หัวหน้างานที่ชาญฉลาดก็จะเลือกลูกน้องที่มีจิตเหล่านี้อยู่แล้ว ดังนั้น ความท้าทาย ก็คือการธำรงรักษา พัฒนา และกระตุ้นให้พวกเขาทำงานร่วมกันได้ ทำให้เขาเป็นต้นแบบของการคัดเลือกคนในอนาคต ทั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นผู้นำในหน่วยงาน หรือองค์กรทางการศึกษาสามารถปลูกฝังศักยภาพทางบวกรนี้ได้ ไม่ว่าจะป็นความชำนาญการ การสังเคราะห์ และการสร้างสรรค์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าเราปลูกฝังความเคารพ และ จริยธรรมไปด้วยกันก็จะทำให้เกิดพฤติกรรมที่นอกกรอบทางน้อยลง ซึ่งจิตทั้ง 5 ประการนี้ สามารถทำงานเสริมกันและกันได้ อีกทั้ง การได้บ่มเพาะจิตเหล่านี้อย่างเหมาะสมแล้ว จะมีการนำไปใช้เมื่อถึงคราวที่จำเป็นได้ในทุกที่ แต่แท้จริงแล้ว เป้าหมาย และคุณค่าที่เหนือกว่านั้นเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่งกว่า เพราะการอยู่รอด และการเจริญก้าวหน้าของมนุษย์นั้นจะขึ้นอยู่กับการบ่มเพาะศักยภาพที่ทำให้มนุษย์นั้นแตกต่างกันไป ด้วยเหตุนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นบุคคลสำคัญที่จะช่วยให้การจัดการศึกษาเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ราบรื่น ได้รับความสำเร็จ จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาตนเอง พัฒนาวินิจฉัย นำความรู้ ความสามารถ ทักษะที่ได้จากการพัฒนาตนเอง และวิชาชีพมาใช้ ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา และสามารถเป็นแบบอย่างที่ดี (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา, 2564, ออนไลน์) และที่สำคัญต้องเป็นผู้มีจิตลักษณะที่ดีในจิตใจ มีจิตใจที่นำเลื่อมใสศรัทธา เพราะจิตลักษณะที่ดี เป็นคุณสมบัติที่สำคัญจะเป็นส่วนเสริมให้ผู้บริหาร สามารถบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ และส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา(กระทรวง

ศึกษาธิการ, 2561) ใน 3 ด้าน คือ 1) ด้านคุณภาพของผู้เรียน 2) ด้านกระบวนการบริหาร และการจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา และ 3) ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

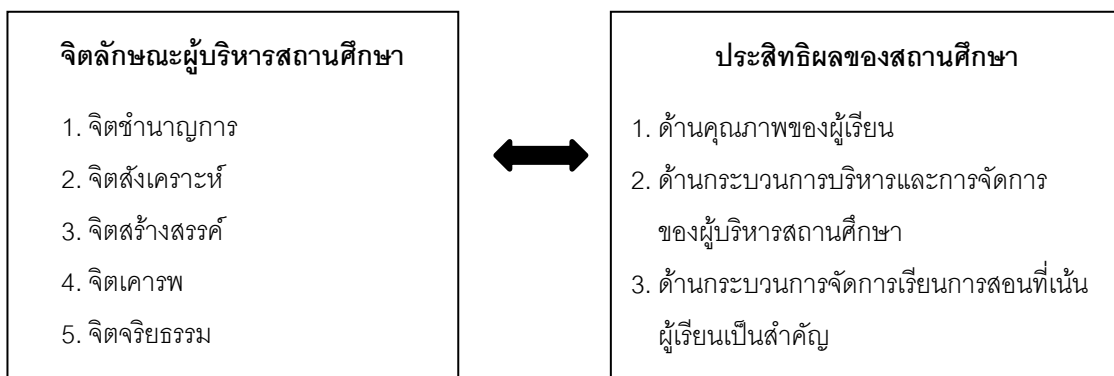
จากความเป็นมาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างจิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา กับ ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบน จำนวน 7 จังหวัด ประกอบด้วย จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย จังหวัดลำปาง จังหวัดลำพูน จังหวัดแพร่ จังหวัดน่าน จังหวัดพะเยา และจังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งมีผู้บริหารสถานศึกษารวมทั้งสิ้นจำนวน 192 คน อันจะทำให้ทราบถึงจิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ว่ามีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของสถานศึกษาในทิศทางใด เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาจิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโรงเรียนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างจิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา กับ ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัย ศึกษาเอกสาร และ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง ประชากร ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศึกษา ประจำปีการศึกษา 2564 จำนวน 192 คน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564) กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศึกษา ประจำปีการศึกษา 2564 จำนวน 132 คน ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางเคริจซี และ มอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) และสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้วิธีการจับฉลาก

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ 1) ความสัมพันธ์ระหว่างจิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา กับ ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถามเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างจิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา กับ ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยศึกษาหลักการ แนวคิด เอกสาร และ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตามกรอบแนวคิดการวิจัย นำเสนอ และปรับแก้ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอหนังสือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จากวิทยาลัยการศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พร้อมแนบแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างเป็นรายบุคคลด้วยตนเอง จำนวนทั้งสิ้น 132 ฉบับ โดยนัดหมายเวลาในการขอรับคืน ทั้งนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถตอบแบบสอบถามผ่านทาง Google Form ที่ผู้วิจัยได้จัดทำขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกในการตอบแบบสอบถาม และ ในการส่งแบบสอบถามกลับคืนมายังผู้วิจัย จากนั้น ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถาม และ ตรวจสอบความเรียบร้อยสมบูรณ์เพื่อเตรียมนำข้อมูลไปวิเคราะห์เชิงสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับจิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา กับ ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศึกษา โดยใช้ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างจิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา กับ ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศึกษา โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product – moment Correlation Coefficient) โดยมีเกณฑ์แปลความหมาย ดังนี้

(พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543, หน้า 144)

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ มีค่าตั้งแต่ 0.81 ขึ้นไป ถือว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับสูง หรือสูงมาก

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ มีค่าอยู่ระหว่าง 0.61 - 0.80 ถือว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับค่อนข้างสูง

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ มีค่าอยู่ระหว่าง 0.41 - 0.60 ถือว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ มีค่าอยู่ระหว่าง 0.21 - 0.40 ถือว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ มีค่า ต่ำกว่า 0.21 ถือว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับค่อนข้างต่ำ

การพิจารณาว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์กันหรือไม่ระดับใด ต้องพิจารณาเครื่องหมายซึ่งมีอยู่ 2 กรณี คือ ถ้าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เป็นบวก (+) แสดงว่า ตัวแปร 2 ตัวมีความสัมพันธ์กันทางบวก และถ้าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เป็นลบ (-) แสดงว่า ตัวแปร 2 ตัวมีความสัมพันธ์กันทางลบ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างจิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา กับ ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศึกษา สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ผลการวิจัยจิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.48) เมื่อพิจารณาแต่ละจิตลักษณะ พบว่า จิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ จิตจริยธรรม (Ethical mind) ($\bar{X}$ = 4.71) รองลงมาได้แก่ จิตเคารพ (Respectful mind) ($\bar{X}$ = 4.62) จิตชำนาญการ (Disciplined mind) ($\bar{X}$ = 4.43) จิตสังเคราะห์ (Synthesizing mind) ($\bar{X}$ = 4.38) และ จิตสร้างสรรค์ (Creating mind) ($\bar{X}$ = 4.28) ตามลำดับ โดยสรุปผลการวิจัยในแต่ละจิตลักษณะได้ ดังนี้

1.1 ด้านจิตชำนาญการ (disciplined mind) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.43$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษามีความยืดหยุ่นทางความคิด ($\bar{X}=4.55$) รองลงมาได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษามีเป้าหมาย และความพยายามที่จะสร้างความชำนาญแก่ตนเอง ($\bar{X}=4.50$) มีความสามารถในการนำความรู้ต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในการบริหารงาน มีการฝึกฝนทางวิชาชีพของตนเองให้เกิดความเชี่ยวชาญ และ มีการปฏิบัติให้เห็นเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน ($\bar{X}=4.45$) มีความขยันหมั่นเพียรในการศึกษาหาความรู้ มีการเรียนรู้ และ ปรับปรุงการเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่องเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต ($\bar{X}=4.36$) และผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ ความเข้าใจในงานอย่างลึกซึ้ง ($\bar{X}=4.27$)

1.2 ด้านจิตสังเคราะห์ (Synthesizing mind) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.38$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถรับรู้ข้อมูล หรือทักษะใหม่ ๆ ที่สำคัญได้ และนำมาหลอมรวมเข้ากับฐานความรู้เดิมของตน ($\bar{X}=4.45$) รองลงมาได้แก่ มีการรอบในการจัดระเบียบความคิดที่เหมาะสม ($\bar{X}=4.41$) มีการเสริมความเป็นมืออาชีพของตน โดยการสังเคราะห์ความรู้เพื่อสร้างแนวคิด หรือนวัตกรรมใหม่มีการเลือกข้อมูลที่สำคัญ และจัดการกับข้อมูล ได้อย่างสมเหตุสมผลทั้งต่อตนเอง และต่อผู้อื่นมีการบูรณาการความรู้ที่ผ่านการพิจารณาอย่างรอบคอบไม่ว่าจะโดยตนเอง หรือโดยผู้ทรงความรู้ท่านอื่น ๆ มีการสรุปเรื่องใด ๆ ที่ไม่เกินความเป็นจริง และ มีการจัดระเบียบ และการนำเสนอข้อมูลที่เอื้อประโยชน์ต่อตนเอง และผู้อื่น ($\bar{X}=4.36$)

1.3 ด้านจิตสร้างสรรค์ (Creating mind) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.28$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาได้นำเอาความรู้ที่มีอยู่ และความเชี่ยวชาญในสาขาวิชานั้น ๆ มาตัดสินคุณภาพ และการให้เป็นที่ยอมรับของบุคลากร ($\bar{X}=4.45$) รองลงมา ได้แก่ มีวิธีแก้ปัญหา หรือวิธีการทำงานใหม่ ๆ ที่ขยายขอบเขตของสิ่งที่มีอยู่ หรือทำให้เกิดสิ่งใหม่ ($\bar{X}=4.41$) มีการอธิบายขยายความในงานต่าง ๆ ของสถานศึกษาแก่บุคลากร โดยนำเอาบทบาทของผู้บังคับการที่มีวิสัยทัศน์ใหม่ ๆ มาสนับสนุน ($\bar{X}=4.36$) มีการตั้งคำถามใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นนอกเหนือจากการปฏิบัติงานที่ทำเป็นประจำ ($\bar{X}=4.36$) คิดนอกกรอบ และให้คำแนะนำวิธีการทำงานใหม่ ๆ แก่บุคลากรในสถานศึกษา ($\bar{X}=4.32$) มีการเสนอนวัตกรรมทางการศึกษาที่ใช้ความรู้ใหม่ และทันสมัย ($\bar{X}=4.18$) ทำให้เกิดสิ่งที่เป็นความคาดหวังจากโครงการ หรือ ผลลัพธ์ของการบริหารจัดการที่เหมาะสม ($\bar{X}=4.18$) และผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดที่แปลกใหม่ที่เป็นที่ยอมรับของผู้ในสาขาวิชานั้น ๆ ($\bar{X}=4.00$)

1.4 ด้านจิตเคารพ (Respectful mind) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.62$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา มีการตอบสนองต่อคน หรือ กลุ่มคนที่มีความแตกต่างหลากหลายอย่างเห็นอกเห็นใจ และเป็นไปในทางสร้างสรรค์ ($\bar{X}=4.82$) รองลงมาได้แก่ มีความทนอดกลั้น และคำนึงถึงความถูกต้องเหมาะสมของสังคม และการเมือง ($\bar{X}=4.77$) มีความพยายามที่จะเข้าใจ และ ทำงานร่วมกับคนที่แตกต่างกัน ($\bar{X}=4.68$) มีการพัฒนาความสามารถในการให้อภัย ให้ความเคารพต่อคนทุกระดับ และไม่ดูหมิ่นเหยียดหยาม ล้อเลียน หรือ เพิกเฉยต่อคนที่อ่อนด้อยกว่า ($\bar{X}=4.64$) มีความเข้าใจ และ ทำงานร่วมกับบุคลากรของสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะบุคคลเหล่านั้นจะมีภูมิหลัง หรือ มุมมองอย่างไร ($\bar{X}=4.55$) และผู้บริหารสถานศึกษามีปฏิกิริยาตอบกลับต่อกลุ่ม โดยคำนึงถึงคุณสมบัติที่เฉพาะเจาะจงของตัวบุคคลแต่ละคน ($\bar{X}=4.32$)

1.5 ด้านจิตจริยธรรม (Ethical mind) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.71$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษามีการพิจารณาผลการดำเนินงานตามแผนถึงความก้าวหน้าที่มีวิสัยทัศน์ ($\bar{X}=4.82$) รองลงมาได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรมีการประเมินจากผลกระทบของการปฏิบัติตาม

วิสัยทัศน์ ($\bar{X}=4.81$) ผู้บริหารสถานศึกษา และ บุคลากรมีการประเมินตามกระบวนการ หรือ ผลที่บังเกิด ($\bar{X}=4.73$) ผู้บริหารสถานศึกษามีการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานเพื่อให้เป็นไปตามวิสัยทัศน์ที่กำหนด ($\bar{X}=4.72$) ผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรร่วมกันประเมินวิสัยทัศน์ ($\bar{X}=4.68$) และผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรมีการประเมินการสื่อสารสำหรับบุคลากรที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในสถานศึกษา ($\bar{X}=4.50$)

2. ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.52$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านกระบวนการบริหาร และกาจัดการ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.68$) ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.52$) และ ด้านคุณภาพผู้เรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.35$) โดยผลการวิจัยในแต่ละด้านสรุปได้ ดังนี้

2.1 ด้านคุณภาพผู้เรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.35$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้เรียนมีความภูมิใจในท้องถิ่น และความเป็นไทย และผู้เรียนมีสุขภาวะทางร่างกาย และจิตสังคม ตามเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด ($\bar{X}=4.55$) รองลงมาได้แก่ ผู้เรียนสามารถยอมรับที่จะอยู่ร่วมกันบนความแตกต่าง และหลากหลายได้ ($\bar{X}=4.50$) ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารเพื่อพัฒนาตนเองได้อย่างเหมาะสม ปลอดภัย มีความรู้ ทักษะพื้นฐาน และเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ มีคุณลักษณะ และ ค่านิยมที่ดีไปตามเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด ($\bar{X}=4.45$) ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษาเป็นไปตามเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด ($\bar{X}=4.27$) ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่าน การเขียนการสื่อสาร และการคิดคำนวณเป็นไปตามเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด ($\bar{X}=4.18$) ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์คิดอย่างมีวิจารณญาณ อภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และ แก้ปัญหาได้ ($\bar{X}=4.09$) และ ผู้เรียนมีความรู้ และทักษะพื้นฐานในการสร้างนวัตกรรม ($\bar{X}=4.05$)

2.2 ด้านกระบวนการบริหาร และการจัดการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.68$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ สถานศึกษามีการกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจอย่างชัดเจน ($\bar{X}=4.86$) รองลงมาได้แก่ สถานศึกษามีระบบบริหารจัดการคุณภาพ ($\bar{X}=4.73$) สถานศึกษามีการดำเนินงานพัฒนาวิชาการที่เน้นคุณภาพของผู้เรียนรอบด้านตามหลักสูตรสถานศึกษา และทุกกลุ่มเป้าหมาย ($\bar{X}=4.68$) สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ และสังคมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ ($\bar{X}=4.64$) และสถานศึกษา มีการพัฒนาครู และบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ และสถานศึกษามีการจัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการ และ การจัดการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.59$)

2.3 ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.52$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ สถานศึกษามีการใช้สื่อ เทคโนโลยี และแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.59$) รองลงมาได้แก่ สถานศึกษามีการจัดการชั้นเรียนเชิงบวกที่สะท้อนความแตกต่างของผู้เรียนรายบุคคล ($\bar{X}=4.55$) สถานศึกษามีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และให้ข้อมูลสะท้อนกลับเพื่อพัฒนา และปรับปรุง การจัดการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.51$) สถานศึกษามีการตรวจสอบ และประเมินผู้เรียนอย่างเป็นระบบ และนำผลมาพัฒนาผู้เรียน ($\bar{X}=4.50$) และสถานศึกษามีการจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิด และปฏิบัติจริง สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้ ($\bar{X}=4.45$)

3. ความสัมพันธ์ระหว่างจิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาพรวมมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับค่อนข้างสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($r=0.75$) กล่าวคือ ถ้าผู้บริหารสถานศึกษามีจิตลักษณะในระดับสูงประสิทธิผลของสถานศึกษาก็จะเพิ่มขึ้นในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า จิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ในระดับค่อนข้างสูงในทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างจิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศึกษา มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. จิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละจิตลักษณะ พบว่า จิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ จิตจริยธรรม (Ethical mind) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องดำเนินการตามมาตรฐานตำแหน่งของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในด้านวินัย คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ โดยผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อในการบริหารสถานศึกษา และมีจรรยาบรรณวิชาชีพตามข้อบังคับของคุรุสภา ว่าด้วยจรรยาบรรณวิชาชีพ พ.ศ. 2556 ประกอบด้วยจรรยาบรรณต่อตนเอง ต่อวิชาชีพ ต่อผู้รับบริการต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ และจรรยาบรรณต่อสังคม จึงส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้ให้ความสำคัญในด้านจริยธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปันณวัฒน์ สนั่นเล็ก และ ธีระพงศ์ บุศราภูล (2563) ที่ได้ศึกษาคุณธรรม จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย พบว่า คุณธรรม จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี รวมถึงข้อค้นพบจากงานวิจัยของ อาคม มากมีทรัพย์ (2556) ที่ได้ทำการศึกษาจริยธรรมผู้บริหารสถานศึกษา ผลการวิจัย พบว่า องค์ประกอบจริยธรรมผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย องค์ประกอบ 11 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านความเมตตา กรุณา 2. ด้านกัลยาณมิตร 3. ด้านธรรมาภิบาล 4. ด้านความยุติธรรม 5. ด้านความซื่อสัตย์ 6. ด้านการบังคับตนเอง 7. ด้านความมีเหตุผล 8. ด้านการเป็นผู้นำ 9. ด้านการปกครอง 10. ด้านความมีวินัย และ 11. ด้านความรับผิดชอบต่อ จากผลการศึกษาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า จิตจริยธรรมจึงเป็นจิตลักษณะที่เป็นองค์ประกอบหลักอันสำคัญของการเป็นผู้บริหารสถานศึกษา โดยมีข้อค้นพบจิตลักษณะในด้านอื่น ๆ ที่ผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายผล ดังที่จะได้นำเสนอในลำดับต่อไป

ด้านจิตชำนาญการ (disciplined mind) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษามีความยืดหยุ่นทางความคิด รองลงมา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษามีเป้าหมาย และความพยายามที่จะสร้างความชำนาญแก่ตนเอง มีความสามารถในการนำความรู้ต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในการบริหารงาน มีการฝึกฝนทางวิชาชีพของตนเองให้เกิดความเชี่ยวชาญ และมีการปฏิบัติให้เห็นเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนมีความขยันหมั่นเพียรในการศึกษาหาความรู้ มีการเรียนรู้ และปรับปรุงการเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่องเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต และผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ ความเข้าใจในงานอย่างลึกซึ้ง จากข้อค้นพบดังกล่าว อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษามีหน้าที่และความรับผิดชอบหลักในการบังคับบัญชาข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษารวมทั้งบุคลากรในสถานศึกษา ตลอดจนการปฏิบัติราชการเกี่ยวกับการบริหารวิชาการ ความเป็นผู้นำทางวิชาการ และบริหารจัดการสถานศึกษาในด้านอื่น ๆ จึงต้องมีการพัฒนาตนเอง และวิชาชีพอยู่อย่างต่อเนื่องตลอดเวลาเพื่อให้การบริหารงานในด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษาบรรลุตามวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมาย อีกทั้ง ยังเป็นการรักษามาตรฐานตำแหน่งของผู้บริหารสถานศึกษา สอดคล้องกับ ปันณวัฒน์ ชาญเมื่อง (2563) ที่ได้กล่าวไว้ว่า “จิตชำนาญการ หรือจิตวิทยาการ เป็นจิตที่มีความรู้แตกฉานทางวิชาการในสาขา หรือ ศาสตร์ใด

ศาสตร์หนึ่งตามความชอบ และความถนัดส่วนบุคคล เช่น ภูมิศาสตร์ คณิตศาสตร์ ฟิสิกส์ เคมี วิศวกรรม พฤกษศาสตร์ การวางแผน การเขียน การบริหาร ผ่านการเรียนรู้ทำความเข้าใจ และฝึกฝนพร้อมทั้งปรับปรุงให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง จนสามารถนำความรู้ที่นำไปสร้างประโยชน์ต่อบุคคล ชุมชน สังคม สร้างอาชีพ สร้างงาน หรือสร้างนวัตกรรมได้”

ด้านจิตสังเคราะห์ (Synthesizing mind) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถรับรู้ข้อมูล หรือทักษะใหม่ ๆ ที่สำคัญได้ และนำมาหลอมรวมเข้ากับฐานความรู้เดิมของตน รองลงมาได้แก่ มีกรอบในการจัดระเบียบความคิดที่เหมาะสม มีการเสริมความเป็นมืออาชีพของตน โดยการสังเคราะห์ความรู้เพื่อสร้างแนวคิด หรือนวัตกรรมใหม่ มีการเลือกข้อมูลที่สำคัญ และจัดการกับข้อมูล ได้อย่างสมเหตุสมผลทั้งต่อตนเอง และต่อผู้อื่น มีการบูรณาการความรู้ที่ผ่านการพิจารณาอย่างรอบคอบ ไม่ว่าจะโดยตนเองหรือโดยผู้ทรงความรู้ท่านอื่น ๆ มีการสรุปเรื่องใด ๆ ที่ไม่เกินความเป็นจริง และมีการจัดระเบียบ และการนำเสนอข้อมูลที่เอื้อประโยชน์ต่อตนเอง และผู้อื่น จากผลการวิจัยดังกล่าวอาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีการคิด และตัดสินใจในงานด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษาอยู่ตลอดเวลาจึงต้องมีทั้งการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลประกอบการวินิจฉัยสั่งการ เพื่อให้การบริหารจัดการสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ดังที่ ปิ่นมณี ขวัญเมือง (2563) ได้กล่าวไว้ว่า “จิตสังเคราะห์เป็นจิตที่สามารถเลือก คัดกรองข้อมูล หรือความรู้ต่าง ๆ นำมาลำดับ จัดการ แยกแยะรายละเอียด เหล่านั้นให้เหลือเพียงสิ่งสำคัญ และตรงกับจุดมุ่งหมาย นำมาสรุปเป็นข้อมูลใหม่ตามความเข้าใจอย่างสมเหตุสมผล ปราศจากอคติ และสามารถถ่ายทอดให้คนอื่นเข้าใจได้ เช่น การนำทฤษฎีมาสร้างงานวิจัย หรือสรุปความคืบหน้าโครงการ เพื่อนำเสนอที่ประชุม” เป็นต้น

ด้านจิตสร้างสรรค์ (Creating mind) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาได้นำเอาความรู้ที่มีอยู่ และความเชี่ยวชาญในสาขาวิชานั้น ๆ มาตัดสินใจคุณภาพ และ การให้เป็นที่ยอมรับของบุคลากร รองลงมา ได้แก่ มีวิธีแก้ปัญหา หรือวิธีการทำงานใหม่ ๆ ที่ขยายขอบเขตของสิ่งที่มีอยู่ หรือ ทำให้เกิดสิ่งใหม่ มีการอธิบายขยายความในงานต่าง ๆ ของสถานศึกษาแก่บุคลากร โดยนำเอาบทบาทของผู้นำองค์กรที่มีวิสัยทัศน์ใหม่ ๆ มาสนับสนุน มีการตั้งคำถามใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นนอกเหนือจากการปฏิบัติงาน ที่ทำเป็นประจำ คิดนอกกรอบ และให้คำแนะนำวิธีการทำงานใหม่ ๆ แก่บุคลากรในสถานศึกษา มีการเสนอนวัตกรรมทางการศึกษาที่ใช้ความรู้ใหม่และทันสมัย ทำให้เกิดสิ่งที่เกินความคาดหวังจากโครงการ หรือ ผลลัพธ์ของการบริหารจัดการที่เหมาะสม และผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดที่แปลกใหม่ที่เป็นที่ยอมรับของผู้รู้ในสาขาวิชานั้น ๆ จากข้อค้นพบดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาได้ให้ความสำคัญในเรื่องของความคิดสร้างสรรค์ เนื่องจากปัจจุบันเป็นยุคของเทคโนโลยี ข้อมูล ข่าวสาร เป็นยุคของนวัตกรรม และดิจิทัล ตลอดจนกระแสของสังคมที่มีการแข่งขันกันค่อนข้างสูง ดังนั้นการที่ผู้บริหารสถานศึกษามีจิตสร้างสรรค์ก็จะสามารถนำพาหน่วยงานหรือ องค์กรของตนให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายได้ ดังที่ ไพฑูรย์ สีนลรัตน์ (2559) ได้กล่าวไว้ว่า “กระแสการศึกษาใหม่ควรให้เป็นที่ไปในทิศทางที่ก่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติ ก่อให้เกิดรูปธรรมในการศึกษา ก่อให้เกิดผลผลิตขึ้นในวงการศึกษ แล้วให้ผลผลิตนั้น เป็นผลผลิตในทางสร้างสรรค์ (Creative) เป็นผลผลิตใหม่ ๆ ที่เกิดจากความคิด สติปัญญา วิธีการของการศึกษานั้น ๆ โดยการเปลี่ยนกระแสการศึกษาจากกระแสที่ 1 ระบบบริโภคนิยมอย่างคนอื่นให้เป็นกระแสที่ 4 คือ กระแสที่สร้างผลผลิต/อย่างสร้างสรรค์ ให้การศึกษาเป็นไปเพื่อการคิด การประดิษฐ์ การสร้างสิ่งใหม่ ๆ อย่างมีความคิดสร้างสรรค์ เพื่อผู้เรียนมีความคิดใหม่ ๆ สังคมมีคนคิดใหม่ ๆ สร้างสรรค์ ผลงานใหม่ ๆ ขึ้น ไม่ใช่คอยแต่ตามอย่าง คอยแต่บริโภค จนทำให้เกิดวิกฤตการณ์อย่างที่เรามา” และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กาญจนา ศิลา (2556) ที่ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตบางเขน ผลการศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

สำนักงานเขตบางเขน (เครือข่ายที่ 19) โดยรวม และรายชื่ออยู่ในระดับมากตามลำดับ คือ ด้านการสร้างมนุษยสัมพันธ์ ด้านการไว้วางใจ ด้านการเจรจาต่อรอง ด้านการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี ด้านการสื่อสาร ด้านการทำงานเป็นทีม และด้านการบริหารเวลา

ด้านจิตเคารพ (Respectful mind) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา มีการตอบสนองต่อคน หรือกลุ่มคนที่มีความแตกต่างหลากหลายอย่างเห็นอกเห็นใจและเป็นไปในทางสร้างสรรค์ รองลงมา ได้แก่ มีความทนอดกลั้น และคำนึงถึงความถูกต้องเหมาะสมของสังคมและการเมือง มีความพยายามที่จะเข้าใจและทำงานร่วมกับคนที่แตกต่างกัน มีการพัฒนาความสามารถในการให้อภัย ให้ความเคารพต่อคนทุกระดับ และไม่ดูหมิ่นเหยียดหยาม ล้อเลียน หรือ เพิกเฉยต่อคนที่อ่อนด้อยกว่า มีความเข้าใจ และทำงานร่วมกับบุคลากรของสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะบุคคลเหล่านั้นจะมีภูมิหลัง หรือ มุมมองอย่างไร และผู้บริหารสถานศึกษามีปฏิริยาตอบกลับต่อกลุ่ม โดยคำนึงถึงคุณสมบัติที่เฉพาะเจาะจงของตัวบุคคลแต่ละคน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาได้ปฏิบัติงานในหน้าที่ท่ามกลางผู้คนที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็น ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และประชาชนทั่วไปในชุมชน รวมถึง บุคคลจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน จึงทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องคำนึงถึงหลักการพื้นฐานของความเป็นประชาธิปไตย มีความอ่อนน้อมถ่อมตน ให้เกียรติ และเคารพในความคิดของผู้อื่น เคารพ และเข้าใจในความแตกต่างของบุคคล ตลอดจนรับฟังความเห็นของบุคคลอื่นที่แตกต่างจากความคิดของตนเอง การมีจิตเคารพของผู้บริหารสถานศึกษาจะส่งผลให้การทำงานร่วมกันเป็นไปอย่างมีความสุข และนำพาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จได้ ดังที่ Gardner (2006) ได้กล่าวไว้ว่า “ความเคารพมีความสำคัญในบริบทของการทำงาน และ ประชาสังคม องค์กร หรือชุมชน จะทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเมื่อคนในชุมชน หรือ องค์กรนั้น ๆ พยายามเข้าใจคนอื่น (ทั้ง ๆ ที่พวกเขาแตกต่างกัน) พวกเขาจะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และ ทำงานเพื่อเป้าหมายร่วมกัน”

2. จากผลการศึกษาประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านกระบวนการบริหาร และการจัดการ และด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านคุณภาพผู้เรียนอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากกระบวนการบริหารและการจัดการ และ กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นภาระกิจหลักของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องบริหารจัดการงานทั้ง 4 งาน ประกอบด้วย การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานงบประมาณ และการบริหารงานทั่วไป ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีบทบาท และมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ หรือ เป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ และการให้บริการทางการศึกษาแก่สังคม โดยมุ่งเน้นการดำเนินงานพัฒนาวิชาการทั้งในด้านหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน ที่ให้ความสำคัญต่อคุณภาพของผู้เรียนรอบด้านตามหลักสูตรสถานศึกษา และ ทุกกลุ่มเป้าหมายการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ และสังคม ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ และ การพัฒนาครู บุคลากร ให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ และการจัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการ และการจัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประจัญ เดชสุภา (2562) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง สมรรถนะการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า ประสิทธิผลของสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความสามารถในการแก้ไขปัญหาภายในสถานศึกษา ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา และด้านความสามารถในการพัฒนาเจตคติทางบวกของนักเรียน อยู่ในระดับมาก รวมทั้งงานวิจัยของ นิตยา แปรการिया (2560) ที่ได้ทำการ ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา

กับประสิทธิผลของสถานศึกษาในสหวิทยาเขตชลบุรี 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของสถานศึกษา ในสหวิทยาเขตชลบุรี 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 มีค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และงานวิจัยของ งานวิจัยของ ขวัญฤทัย ภูสุวระ (2562) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา กับ ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีอยุธยา เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า ประสิทธิภาพของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก รวมทั้งงานวิจัยของ อธิรญาณ์ แยมทับ (2561) ที่ได้ทำวิจัยเกี่ยวกับ ความสามารถทางภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ผลการวิจัย พบว่า ประสิทธิภาพของสถานศึกษาโดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างจิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาพรวมมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับค่อนข้างสูง กล่าวคือ ถ้าผู้บริหารสถานศึกษามีจิตลักษณะในระดับสูงประสิทธิผลของสถานศึกษาก็จะเพิ่มขึ้นในระดับสูง ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากจิตลักษณะทั้ง 5 ประการ ล้วนเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการเป็นผู้บริหารสถานศึกษาทั้งในด้านคุณธรรม จริยธรรม การมีความรู้ และ ความชำนาญการ ในงานที่ทำ และการมีทักษะทั้งในด้านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ รวมถึงการสร้างสรรคสิ่งที่ดีงาม สิ่งที่มีคุณค่าต่อวงการศึกษาคือ การมีคุณธรรม มีความเคารพ นอบน้อมถ่อมตน เห็นคุณค่าของบุคคลอื่นอยู่เสมอ ดังที่การ์ดเนอร์ ได้กล่าวไว้ในปี 2006 ว่า 5 จิตลักษณะเพื่ออนาคต (Five mind for the future) เป็นเรื่องเกี่ยวกับความสามารถและทักษะที่ต้องปลูกฝังให้กับมนุษย์ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตในวันข้างหน้าได้อย่างมีความสุข และการที่จะยืนหยัดอยู่ในโลกอนาคตได้อย่างมีความสุขทั้งในการดำเนินชีวิต และ หน้าที่การงานนั้น จะต้องสามารถปรับตัวเองให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงจากกระแสโลกาภิวัตน์ โดยจะต้องมีประเภทของจิตลักษณะ (Kinds of minds) ที่มีความสำคัญและจำเป็นในศตวรรษนี้ ดังนั้น จิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความสำคัญต่ออนาคต และ ด้วยจิตเหล่านี้จะช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถรับมือได้ทั้งสิ่งที่คาดหวัง และ สิ่งที่ไม่คาดคิด แต่ถ้าปราศจากจิตทั้ง 5 ประการนี้ อาจตกอยู่ในอำนาจของพลังที่ตนเองก็ไม่เข้าใจ และ ไม่สามารถควบคุมอะไรได้ ดังนั้น เมื่อผู้บริหารสถานศึกษามีลักษณะของจิตลักษณะทั้ง 5 ประการดังกล่าว ก็จะทำให้ครู บุคลากร นักเรียน ผู้ปกครอง และ ชุมชน รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเกิดความเชื่อมั่น และ ศรัทธาในตัวผู้บริหารสถานศึกษาก็จะส่งผลให้การดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ทั้งในเรื่องของการบริหารจัดการ การจัดการเรียนการสอน ย่อมประสบผลสำเร็จซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนอันเป็นเป้าหมายสำคัญของการบริหารจัดการสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ นนทัญญา ว่องประจันตร์ (2560) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ผลการวิจัย พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง กับประสิทธิผลของสถานศึกษา รวมทั้ง งานวิจัยของ นิตยา แพงกรายา (2560) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา กับ ประสิทธิภาพของสถานศึกษาในสหวิทยาเขตชลบุรี 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 ผลการวิจัย พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษาในสหวิทยาเขตชลบุรี 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 โดยรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และงานวิจัยของขวัญฤทัย ภูสุวระ และคณะ (2562) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของสถานศึกษา อยู่ในระดับค่อนข้างสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตลอดงานวิจัยของ อธิรญาณ์

แย้งทับ (2561) ที่ได้ทำวิจัยเกี่ยวกับ ความสามารถทางภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี ผลการวิจัย พบว่า ความสามารถทางภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากผลการศึกษาค้นคว้าความสัมพันธ์ระหว่างจิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาพรวม พบว่า มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับค่อนข้างสูง ผู้วิจัย จึงมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

1. ในระดับหน่วยงานต้นสังกัด

1.1 ควรมีการส่งเสริมและพัฒนาจิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาใน 5 ด้าน อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ด้วยรูปแบบ และวิธีการต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในด้านจิตชำนาญการ ด้านจิตสังเคราะห์ และด้านจิตสร้างสรรค์ เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลที่ดีต่อสถานศึกษา

1.2 ในการประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการใช้จิตลักษณะสำคัญ 5 ประการเป็นตัวชี้วัดหนึ่งในการประเมินผล ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้ตระหนัก และให้ความสำคัญในการพัฒนาจิตลักษณะของตนเอง

2. ในระดับผู้บริหารสถานศึกษา

2.1 ด้านจิตชำนาญการ (disciplined mind) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความขยันหมั่นเพียรในการศึกษาหาความรู้ มีการเรียนรู้ และปรับปรุงการเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่องเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต และฝึกฝนตนเองให้มีความรู้และความเข้าใจในงานอย่างลึกซึ้งอยู่เสมอ

2.2 ด้านจิตสังเคราะห์ (Synthesizing mind) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการเสริมความเป็นมืออาชีพอของตนเอง โดยการสังเคราะห์ความรู้เพื่อสร้างแนวคิด หรือนวัตกรรมใหม่ มีการเลือกข้อมูลที่สำคัญ และจัดการกับข้อมูลได้อย่างเหมาะสมผลทั้งต่อตนเอง และผู้อื่น มีการบูรณาการความรู้ มีการจัดระเบียบ และการนำเสนอข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตนเอง และผู้อื่น

2.3 ด้านจิตสร้างสรรค์ (Creating mind) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการเสนอแนะนวัตกรรมทางการศึกษาที่ใช้ความรู้ ความคิดที่แปลกใหม่ ทันสมัย และเป็นที่ยอมรับ

2.4 ด้านจิตเคารพ (Respectful mind) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีปฏิกริยาตอบกลับต่อกลุ่ม โดยคำนึงถึงคุณสมบัติที่เฉพาะเจาะจงของตัวบุคคลแต่ละคน

2.5 ด้านจิตจริยธรรม (Ethical mind) ผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรควรมีการประเมินการสื่อสารสำหรับบุคลากรที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเรื่อง กลยุทธ์ในการพัฒนาจิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

2. ควรมีการศึกษาเรื่อง แนวทางการประเมินจิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

3. ควรมีการศึกษาเรื่อง จิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ งานบุคคล งานงบประมาณ และการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). คู่มือการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาปฐมวัยและระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ. กลุ่มงานส่งเสริมการจัดการศึกษา.
- ขวัญฤทัย ภู่อาระ, นริศนันท์ แมนผดุง และธีระวัฒน์ มอนโรตง. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1. วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, 21(2), 51-59.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2558). ทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะรวมการวิจัยและการพัฒนา. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิตยา แสงการिया. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษาในสหวิทยาเขตชลบุรี 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18. (ปริญญาานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- นนทนันดา ว่องประจันทร์. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี. (ปริญญาานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ฯ, ปทุมธานี.
- ปັນณวัฒน์ สนั่นเล็ก และธีระพงศ์ บุศรากุล. (2563). คุณธรรม จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร. วารสารการบริหารนิเทศบุคคล และนวัตกรรมท้องถิ่น, 6(4), 41-53.
- ปิ่นมณี ขวัญเมือง. (2563). จิต 5 ประการต่อการประกอบอาชีพครู. วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, 19(3), 1-7.
- ประจัญ เดชสุภา. (2562). สมรรถนะการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี เขต 1. (ปริญญาานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, จันทบุรี.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ และสังคมศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 7). สำนักทดสอบทางการศึกษา และจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, กรุงเทพฯ.
- ไพฑูริย์ สีนลรัตน์. (2559). ปรัชญาการศึกษาเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา. (2564). มาตรฐานตำแหน่ง และมาตรฐานวิทยฐานะของข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา. สืบค้นจาก <https://otepc.go.th/th/110-information-technology-services/2342-academic-standing.html>.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560–2564). สืบค้นจาก https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6422.
- อาคม มากมีทรัพย์. (2556). จริยธรรมผู้บริหารสถานศึกษา. ปริญญาานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.

อชิรญาณ์ แยมทับ. (2561). *ความสามารถทางภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู*. (ปริญญาานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

Gardner, Howard. (2006). *Five Minds for the Future*. Boston : Harvard Business School.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). *Determining Sample Size for Research Activities*. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), pp. 607-610.